

Leernetwerk Leren van Praktijkervaringen in de Jeugdhulp

Impressie bijeenkomst d.d. 13 december 2021

Deelnemers vanuit zorgaanbieders en ervaringsdeskundigen bogen zich over het thema:

Alliantie en Samen beslissen met jeugdige en ouders over passende hulp

Uit navraag bij collega's blijkt dat de [Richtlijn Samen met ouders en jeugdige beslissen over passende hulp](#) niet bij alle hulpverleners bekend is (deels heeft dat te maken met de sector waarin wordt gewerkt, zoals GGZ en gehandicaptenzorg) en als de richtlijn wel bekend is, wordt deze lang niet altijd toegepast. Dit laatste heeft o.a. te maken met het idee dat hulpverleners zelf hebben, dat zij wel op het goede spoor zitten. Ook geven sommigen aan dat hulpverleners de principes van de richtlijn al toepassen.

Goede voorbeelden van samen beslissen en werken met de richtlijn:

- Vrijblijvende kennismaking tussen begeleider en jongere/ouder(s), waarna cliënt en begeleider kunnen aangeven of zij samen verder willen gaan met het traject;
- Matching tussen begeleider en jongere/ouder(s) op interesses;
- Aansluiten bij de wensen van jongere/ouder(s) voor begeleiding en luisteren naar hun behoefte;
- Tijd nemen voor het opbouwen van een vertrouwensband met jongere/ouder(s);
- Vast aanspreekpunt/contactpersoon voor de jongere/ouder(s);
- Gebruik van visuele formats om doelen te bespreken met jongere;
- Mogelijkheid voor het bieden van nazorg aan jongere/ouder(s);
- Gebruik van de krachtenwijzer om zorgen en krachten in kaart te brengen;
- Doelen opstellen met behulp van een afsprakenkaart samen met jongere;
- Behandelplannen e.d. worden standaard samen met de jongere/ouder(s) opgesteld;
- Richtlijn meenemen in teambijeenkomsten en intervisie en een themabijeenkomst beleggen over de richtlijn.

Wat gaat nog niet goed (genoeg)?

- Veel verloop van medewerkers en daardoor veel wisselingen in begeleiders;
- Doelen komen nog (te) vaak vanuit de hulpverlener i.p.v. vanuit de jongere/ouder(s), vooral als de hulpverlener zelf een heel duidelijk idee heeft over wat volgens hem/haar nodig is;
- Ook als aan ouders wordt gevraagd wat zij willen, hebben ouders vaak het gevoel dat er weinig keuzeruimte is en dat ze daardoor alsnog weinig invloed kunnen uitoefenen;
- Hulpverleners ervaren druk, vanwege tijd of financiering en deze druk wordt (onbewust) overgebracht op ouders, waardoor ouders druk ervaren om mee te gaan in de door de hulpverlener voorgestelde keuze;
- Signaleren van discrepantie tussen voorkeur hulpverlener en voorkeur jongere/ouder(s), omdat zij (vanuit een afhankelijkheidsrelatie) gewend zijn om met hulpverleners mee te praten;
- Ouders zijn vaak betrokken bij de behandeling van jeugdigen en daardoor komt de stem van de jeugdige soms in de knel, vooral als er een discrepantie is tussen wat de jongere graag wil en wat ouders willen. Het is belangrijk om oog te hebben voor de mening van de jongere;
- Bij gedwongen hulpverlening, als er verschil van inzicht is tussen ouders en/of jongere en de hulpverlening, is het soms lastig overeenstemming te bereiken. Dan is het belangrijk om het gesprek positief en oplossingsgericht in te steken, door te laten zien wat al wel lukt;
- Ouders voelen zich niet altijd betrokken bij de plannen die door hulpverleners worden geschreven, ook als officieel toestemming vereist is. Het is belangrijk om jongere/ouder(s) mee te nemen in wat er precies in een plan komt te staan en wat dit betekent, dit moet veel explicieter met jongere/ouder(s) worden besproken;
- Hulpverleners gaan soms hun 'eigen gang' / varen hun eigen koers en doen wat zij denken dat gedaan moet worden, omdat zij vanuit hun professionaliteit denken te weten wat ze moeten doen. Ze vinden het niet altijd nodig om de richtlijn te gebruiken;
- Er wordt soms te weinig tijd gemaakt om de hulpvraag samen met jongere/ouder(s) te vertalen in concrete doelen;

- ▶ Hulpverleners vinden het niet nodig om aan jongere/ouder(s) te vertellen dat zij met de richtlijn werken, terwijl dit ook een houvast voor jongere/ouder(s) kan zijn en het goed is hier open over te zijn;
- ▶ Richtlijn wordt alleen door hulpverleners uit de kast gehaald als het hulpverleningsproces niet soepel verloopt of vastloopt;
- ▶ Toepassen van de richtlijn raakt soms ondergesneeuwd of uit beeld, omdat er heel veel zaken zijn waar hulpverleners aandacht voor moeten hebben in hun handelen.

Wat willen we met dit leernetwerk bereiken? Wat is onze ambitie op dit thema?

- ➔ Bespreekbaar maken onder professionals van 'samen beslissen met jongere en ouder(s) over passende hulp';
- ➔ Vergroten bewustwording en bekendheid van richtlijn Samen beslissen bij professionals;
- ➔ Professionals helpen om binnen eigen organisatie uit te dragen waarom het goed is om met de richtlijn te werken en wat het oplevert (toegevoegde waarde van werken met de richtlijn), zodat professionals de richtlijnen als ondersteunend gaan ervaren i.p.v. als verplichting;
- ➔ Samen leren hoe je de richtlijn Samen beslissen (steeds meer en beter) kunt toepassen;
- ➔ Professionals stimuleren om altijd samen met jeugdige en ouder(s) te beslissen.

In de Tweede Kamer is onlangs een motie aangenomen, waarin wordt aangegeven dat de richtlijn Samen beslissen beter verankerd moet worden in de aanwijzing en toewijzing van behandelingen in de jeugdzorg en GGZ.

Wat levert (toepassen van de richtlijn) 'Samen beslissen' op voor jongere/ouder?

- ▶ Meer motivatie en meer kans op behalen van doelen die ook echt iets betekenen voor jongere/ouder(s) en ook op lange termijn zullen doorwerken;
- ▶ Professionals die steeds in gesprek blijven met jeugdige/ouder(s);
- ▶ Samen bepalen van de ondersteuning, heldere formulering van de hulpvraag en waar nodig bijstelling;
- ▶ Meer podium voor wensen en behoeften van jongere en ouder(s);
- ▶ Meer gelijkwaardig partnerschap in keuzes betreffende hulpverlening;
- ▶ Meer rust voor jongere en ouders en meer het gevoel van samen staan in plaats van alleen;
- ▶ Minder vijandigheid en een minder negatieve kijk van jongere/ouder(s) richting hulpverlening;
- ▶ Meer invloed op het hulpverleningstraject en beter begrijpen waarom bepaalde keuzes worden gemaakt, ook als hulpverlener en jongere/ouder(s) het niet met elkaar eens zijn;
- ▶ Betere aansluiting van hulp bij jongere en ouder(s);
- ▶ Betere samenwerking(srelatie) tussen hulpverlener en jongere en gezin;
- ▶ Meer werken vanuit vertrouwen, benutten van krachten van jongere/ouder(s) i.p.v. vanuit zorgen en angst;
- ▶ Beter onderbouwen van handelen van en door professionals, zodat jongere/ouder(s) helder hebben met welke reden, achtergrond, gedachte hulp wordt ingezet.
- ▶ Meer verantwoordelijkheid voor jongere/ouder(s) om mee te denken (in positie gezet) i.p.v. zorg overnemen;
- ▶ Meer houvast voor jongere/ouder(s), meer grip op het traject waar ze in zitten: wat kun je als jongere/ouder(s) verwachten en wat wordt van hen verwacht. Ouders zijn wel mondig, maar zitten in een afhankelijkheidspositie t.o.v. hulpverleners en durven hulpverleners niet altijd aan te spreken op zaken en als dit spanningsveld benoemd kan worden m.b.v. de richtlijn, dan is dat al winst;
- ▶ Meer ruimte voor jongere/ouder(s)/netwerk om alles op tafel te leggen en aan te geven waar ze zich zorgen over maken, want dan voelen jongere/ouder(s) en systeem zich gehoord. Soms lijkt het alsof jongere/ouder(s) niet mee willen werken en zitten ze heel hoog in de emotie. Dan is het belangrijk om even pas op de plaats te maken. Ouders zijn heel kwetsbaar als het om hun kind gaat, het gaat om het belangrijkste in hun leven. Daardoor kunnen ouders geblokkeerd raken en het even niet meer kunnen volgen. Door pauze in te lassen en rustig uitleg te geven, maar ook door te vragen, krijgen jongere/ouder(s) even de tijd om na te denken en de emoties te laten zakken.

Wat levert (toepassen van de richtlijn) 'Samen beslissen' op voor jou als professional?

- ▶ Betere samenwerking(srelatie) tussen hulpverlener en gezin/ jongere;
- ▶ Betere aansluiting bij de hulpvragen van jongere/ouder(s) en het systeem en daardoor betere hulp bieden;
- ▶ Meer transparantie en openheid en meer naast jongere/ouder(s) staan;
- ▶ Betere band met jongere/ouder(s) en wederzijds vertrouwen. Door dit vertrouwen kan de hulpverlener meer uitgaan van krachten van jongere/ouder(s), maar ook meer inzetten op eigen verantwoordelijkheid en positie;
- ▶ Snellere overeenstemming over het doel van de begeleiding en daardoor eerder stappen kunnen zetten in de hulpverlening en betere/passendere hulp kunnen bieden en sneller afschalen/afsluiten/andere hulp inzetten;
- ▶ Betere verbinding tussen en samenwerking met hulpverleners onderling;
- ▶ Meer overtuigingskracht richting andere betrokken professionals om te zorgen dat de wens/behoefte van jongere/ouder(s) voldoende wordt meegenomen in afspraken. In overleggen met meerdere betrokken hulpverleners, wordt de wens van ouders soms aan de kant gezet of worden eigen ideeën van hulpverleners prominent naar voren geschoven, zodat het geluid van jeugdige en/of ouder ondergesneeuwd raakt. Dan helpt de richtlijn om het geluid van jeugdige en ouders beter te laten horen;
- ▶ Ondersteuning in werkwijze en steun in het maken van moeilijke levensbepalende beslissingen (= handleiding en hulpmiddel voor professional);
- ▶ Betere onderbouwing van professioneel handelen en vergroten professionaliteit.

Waar loop je op dit moment tegenaan (bijvoorbeeld bij het toepassen van de richtlijn) als je het doel voor ogen houdt? Wat zijn de belangrijkste leervragen in relatie tot dit thema?

- ▶ Hoe beslis je samen met jongere en ouder(s), als wat moeder wil ver af ligt van wat vader wil en de jongere zelf nog weer wat anders wil. Ook in gevallen als er geen contact is tussen ouder en jongere, maar ouder wel gezegd heeft en dus toestemming nodig is van deze ouder.
→ Het helpt om de verschillende standpunten inzichtelijk te maken: samen te kijken wat de verschillende routes zouden kunnen opleveren en wat de mogelijke beperkingen of belemmeringen zijn die kunnen optreden en wat de zorgen zijn als deze route wordt gekozen. Jongere en ouder(s) niet onder druk zetten, maar tijd nemen om hierover in gesprek te gaan. Vanuit gezamenlijkheid kijken en vragen 'wat houd je tegen, waar ben je bang voor?'. Het is van belang om door te vragen naar de onderliggende argumenten: waarom willen jongere/ouder(s) iets wel of juist niet?
- ▶ Hoe ga je om met jongeren die doelen willen stellen, maar dit vervolgens niet volhouden? Jongeren komen vaak niet tot actie: ze zien het niet zitten, het lijkt soms alsof ze niet meer gemotiveerd zijn, ze zijn soms onzeker en durven deze onzekerheden en angst niet te benoemen of ze zien door de bomen het bos niet meer, kunnen niet overzien wat nodig is, twijfelen aan hun eigen kunnen, enzovoort.
→ Het is van belang te achterhalen wat achter deze 'uiterlijke onverschilligheid' zit, waarom durft/doet iemand niet, wat heeft de jongere nodig om wel een eerste stap te zetten?
- ▶ Hoe geef je jongere en hun ouders echt het gevoel dat hun standpunt van belang is en zorg je ervoor dat zij zich gehoord voelen? Hoe breng je deze informatie van verschillende perspectieven bij elkaar tot doelen waar iedereen met een goed gevoel achter staat, vooral als ouders, jongere, gedragsdeskundige en begeleiding heel anders tegen iets aankijken?

Reflectievragen ter bespreking met collega's:

- Onderschrijven jullie bovengenoemde ambities?
- Wat zijn de belangrijkste leervragen in relatie tot dit thema?
Waar loop je tegenaan bij het toepassen van de richtlijn? Waarin wil jij nog groeien op dit gebied?
- Wat heb je nodig om concreet in je dagelijkse praktijk met de richtlijn aan de slag te gaan?

TIP: kijk eens naar de [richtlijn](#) en ook naar de [informatie voor ouders](#), waarin de richtlijn duidelijk wordt toegelicht.